

Sülh sazişi tezliklə imzalana bilər

Əgər Ermənistan "ev tapşırığı"nı qısa zamanda yerinə yetirərsə...

**"Əminəm ki, bu gün Ağ Evdə paraf-
lanan sülh sazişi artıq bölgəyə sülh
gətirib.**

Təbii ki, Ermənistanın, necə deyirlər, ev tapşırıqları da var. Bildiyiniz kimi, onların Konstitusiyasında Azərbaycana qarşı ərazi iddiası məsələsi imkan vermədi ki, bu gün sülh sazişi imzalanınsın. Amma bu dəyişikliklər ediləndən sonra artıq sülh sazişi istənilən vaxtda imzalana bilər".

Avqustun 8-də Prezident İlham Əliyevin Vaşinqtonda Azərbaycanın media nümayəndələrinə müsahibəsi zamanı səsləndirdiyi kimi, Ağ Evdə keçirilən görüşdə yekun sülh sənədinin imzalanmamasının yeganə səbəbi İrəvanın Azərbaycanın beynəlxalq hüquqa dayanan tələbini yerinə yetirməməsidir.

Məlum olduğu kimi, Ermənistan Konstitusiyasının preambula hissəsində müstəqillik bəyannaməsinə istinadən ölkəmizə qarşı ərazi iddiaları yer alır ki, bu məsələ həllini tapmadan sülh müqaviləsinin imzalanmasından söhbət belə gedə bilməz.

Bu məsələ yubadılmamalıdır

Prezident İlham Əliyev və Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan, habelə şahid qismində ABŞ Prezidenti tərəfindən Vaşinqton sülh sammitinin nəticəsi olaraq imzalanan Birgə Bəyannamədə də yekun sülh sazişinin imzalanması üçün əsas tələblərdən biri - Ermənistan Konstitusiyasının dəyişdirilməsinin zəruriliyi təsdiq olunur.

Bu mənada Ermənistan üzərinə düşən məsuliyyəti yerinə yetirərək Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları olan Konstitusiyasında dəyişiklikliyi nə qədər tez edərsə, sülh müqaviləsi o qədər tez imzalanar.

Əks təqdirdə bu məsələnin yubadılması İrəvanın qəsdən sülhə maneə törətməsi kimi anlaşılaçaq. Eyni zamanda bu, ilk növbədə ABŞ-yə, şəxsən Prezident Donald Trampa hörmətsizlik olacaq. Dünyada sülhün bərqərar olması üçün hakimiyyətdə olduğu hər iki dövrdə mühüm cəba sərf edərək barış istiqamətində böyük ölçüdə işlər gerçəkləşdirən Ağ Ev rəhbərinin regionda sülhə nail olunması üçün göstərdiyi səylər də artıq öz uğurlu bəhrəsini verir.

Cənubi Qafqazda Azərbaycanın liderliyi ilə irəlilədilən sülh prosesi Donald Trampın təşəbbüskarlığı ilə Vaşinqtonda sülh sammitində iki ölkə arasında Birgə Bəyannamənin imzalanması kimi tarixi nailiyyətlə nəticələndi. Burada əldə olunan razılaşmalar, sülh sazişinin mətninin paraflanması illərdir bölgədə heç cür əldə edilə bilinməyən normallaşmanın, sülhün, sabitliyin başlanğıcını qoydu.

Yeri gəlmişkən, ABŞ Prezidenti Donald Tramp Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin Vaşinqtona səfəri, keçirilən tarixi görüşlər, imzalanmış sənədlər, o cümlədən çıxışlarla bağlı "Truth Social" hesabında çoxsaylı paylaşımlar edib.

Gördüyü kimi, dünyanın supergücü ABŞ-nin Prezidenti Cənubi Qafqazda normallaşmanın tərəfdarıdır və burada uzunmüddətli sülhün əldə edilməsi üçün şəxsi iradə ortaya qoyur, buna böyük söz göstərir.

ATƏT-in Minsk qrupu de-yure ləğv olunur

Avqustun 8-də Vaşinqtonda Azərbaycan Prezidenti, Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti və Ermənistanın baş nazirinin iştirakı ilə Azərbaycan və Ermənistanın xarici işlər nazirləri "Azərbaycan Respublikası ilə Ermənistan Respublikası arasında sülhün və dövlətlərarası münasibətlərin təsis olunması haqqında Saziş" in mətnini paraflayıblar.

Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin yaydığı məlumata əsasən, Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin ATƏT-in Minsk Prosesi və əlaqəli strukturların (ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədrinin Minsk konfransının mü-

zakirəsində olan münaqişə üzrə şəxsi nümayəndəsi və Yüksək Səviyyəli Planlaşdırma Qrupunun) bağlanması ilə əlaqədar ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədrinə birgə müraciətindən sonra ATƏT Nazirlər Şurasının bağlanma ilə bağlı qərar layihəsi ATƏT iştirakçı dövlətləri arasında yayılıb və onlar qərarın qəbul edilməsi üçün lazımı prosedurları dəstəkləməyə çağırılıblar.

Reallıqdır ki, ATƏT-in Minsk qrupu üç onillik boyu münaqişənin danışıqlar yolu ilə həlli üçün heç bir iş görmədi. Yarıtmaz həmsədrlər bu müddət ərzində münaqişənin dondurulmasına, Azərbaycanın torpaqlarının işğalı ilə barışmasına çalışdılar.

Azərbaycan Minsk qrupunun 28 il ərzində danışıqlar yolu ilə həll edə bilmədiyi (oxu - həll etmək istəmədiyi) münaqişəyə cəmi 44 gün ərzində hər b meydanında son qoydu. Ölkəmiz bu qələbəsi ilə üzərinə götürdüyü missiyanı onilliklər ərzində həyata keçirməyən Minsk qrupunun da fəaliyyətinə de-facto son qoydu. Məhz ATƏT-in Minsk qrupunun öz mandatına uyğun fəaliyyət göstərməməsi 44 günlük Vətən müharibəsini qaçılmaz etdi. Savaş nəticəsində insanlar həyatlarını itirdilər, yaralandılar...

Hələ 2022-ci ildə Prezident İlham Əliyev sözügedən qrupun yarıtmaz fəaliyyətini iki cümləsi ilə dəqiq ifadə etmişdi: "Minsk qrupu İkinci Qarabağ müharibəsinə qədər 28 il fəaliyyətdə idi və həmsədr ölkələr bu illər ərzində Azərbaycana, Ermənistanla bəlkə də yüzlərlə səfər etmişlər. Nəticə də göz qabağındadır, nəticə sıfır..."

Bir sözlə, tam iflasa uğramış ATƏT-in Minsk qrupunun hüquqi olaraq buraxılmasının vaxtı çoxdan yetişmişdi ki, artıq bu istiqamətdə əməli addımların atılması mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Aİ missiyası fəaliyyətini dayandırmalıdır

Hazırda bölgə ilə bağlı baş verən tarixi proseslərin diktə etdiyi digər məsələ isə Avropa İttifaqının Ermənistandakı missiyasına artıq ehtiyacın qalmamasıdır. 2020-ci ildən etibarən Azərbaycanın qazandığı silsilə qələbələr faktiki olaraq bölgədə münaqişələrdən uzaq sülh şəraiti formalaşdırıb. İndi iki ölkə aralarındakı məsələləri, problemləri dialoq yolu ilə həll etməyi üstün tuturlar. Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin Əbu-Dabidə, Vaşinqtonda keçirdikləri görüşlər isə yekun sülh müqaviləsinin imzalanması istiqamətində atılmış mühüm addımlar oldu.

Ağ Evdə Birgə Bəyannamənin imzalanması beynəlxalq birlik tərəfindən də bölgədə sülh və sabitlik üçün yeni başlanğıcın qoyulması kimi dəyərləndirildi.

Bütün bunların fonunda isə Aİ-nin Ermənistandakı missiyasının iflasa uğraması gerçəkliyi aydın şəkildə görünür. Bu missiya Azərbaycana qarşı qərəzli mövqe tutan Fransa Prezidenti Emmanuel Makronun məkrli layihəsi idi. Burada Aİ-nin, Qərbin Ermənistanda hərbi mövcudluğunu təşkil etmək, kəşfiyyat işləri aparmaq, Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətləri gərginləşdirmək kimi çirkin məqsədlər güdülmürdü.

Xatırladaq ki, 2022-ci ilin dekabrından, əslində, qısa müddətlik zaman ərzində fəaliyyət üçün işə başlayan bu missiya Azərbaycanın razılığı olmadan hazırda da varlığını sürdürür. Ötən müddətdə bu missiya sülhə töhfə vermək yox, ona mane olmaq missiyası yerinə yetirib.

Bakı ilk gündən bu missiyanın varlığına heç bir lüzum olmadığını qətiyyətlə bildirib. Hazırda isə artıq iki tərəfin qəbul etdiyi sülh gündəliyi var. Paraflanmış sülh sazişinin VII maddəsində də deyilir ki, tərəflər qarşılıqlı sərhədə hər hansı üçüncü tərəfin qüvvələrini yerləşdirməyə cəklər. Buna görə də Aİ missiyası dərhal fəaliyyətini dayandırmalıdır.

***Yasəmən MUSAYEVA,
"Azərbaycan"***